

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2009: ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η κοκαΐνη και η ηρωίνη παραμένουν πρωταγωνιστές στην ευρωπαϊκή σκηνή ναρκωτικών

(5.11.2009, ΛΙΣΑΒΟΝΑ **ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ ΕΩΣ ΤΙΣ 10:00 Ώρα Κεντρικής Ευρώπης/Ωρα Βρυξελλών**) Σύμφωνα με τον **Οργανισμό της ΕΕ για τα Ναρκωτικά (ΕΚΠΝΤ)**, δεν υπάρχουν πολλά στοιχεία που να υποδεικνύουν βελτίωση της κατάστασης όσον αφορά τη χρήση κοκαΐνης και ηρωίνης στην Ευρώπη, των δύο ουσιών που εξακολουθούν να βρίσκονται στον πυρήνα του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη. Μεγάλη ανησυχία προκαλεί επίσης η πολλαπλή χρήση ουσιών, καθώς το φάσμα των διαθέσιμων ουσιών διευρύνεται και οι τρόποι χρήσης ναρκωτικών γίνονται όλο και πιο περίπλοκοι ⁽¹⁾. Στον αντίποδα αυτών των διαπιστώσεων, αισιόδοξα είναι τα νέα στοιχεία που επιβεβαιώνουν τη συνεχή μείωση στη χρήση κάνναβης, κυρίως στους νέους. Οι παρατηρήσεις αυτές καταγράφονται στην **Ετήσια έκθεση 2009: Η κατάσταση του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη** που δημοσιεύει σήμερα ο οργανισμός στις Βρυξέλλες.

Κοκαΐνη, η ουσία που παραμένει το πλέον διαδεδομένο διεγερτικό στην Ευρώπη — καταγραφή νέων αυξητικών τάσεων

Περίπου 13 εκατομμύρια ευρωπαίοι ενήλικες (15–64 ετών) έχουν δοκιμάσει κοκαΐνη κάποια στιγμή στη ζωή τους. Από αυτούς, τα 7,5 εκατομμύρια είναι νεαροί ενήλικες (15–34 ετών), εκ των οποίων 3 εκατομμύρια έκαναν χρήση τους 12 τελευταίους μήνες. Η χρήση κοκαΐνης στην ΕΕ εξακολουθεί να βρίσκεται συγκεντρωμένη στις **δυτικές χώρες**, ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη η κατανάλωση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, στις χώρες με τη μεγαλύτερη επικράτηση, δηλαδή στη **Δανία**, στην **Ισπανία**, στην **Ιρλανδία**, στην **Ιταλία** και στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, η χρήση στους νεαρούς ενήλικες κυμαινόταν πέρυσι από 3,1 % έως 5,5 % (Κεφάλαιο 5, Πίνακας 8). Στις περισσότερες χώρες που υπέβαλαν στοιχεία, τα πρόσφατα δεδομένα καταδεικνύουν σταθερή ή αυξητική τάση της χρήσης τους 12 τελευταίους μήνες για την ηλικιακή ομάδα 15–34 (Διάγραμμα GPS 14, μέρη i και ii).

Το 2007, ο αριθμός των κατασχέσεων κοκαΐνης στην Ευρώπη αυξήθηκε στις 92.000 (σε σύγκριση με 84.000 το 2006), παρότι η συνολική κατασχεθείσα ποσότητα μειώθηκε στους 77 τόνους (από 121 τόνους το 2006). Μεταξύ των ατόμων που ξεκίνησαν θεραπεία για πρώτη φορά, ποσοστό 22 % ανέφερε την κοκαΐνη ως το κύριο ναρκωτικό προβληματικής χρήσης. Το 2007, αναφέρθηκαν περίπου 500 θάνατοι σχετιζόμενοι με τη χρήση κοκαΐνης.

Ηρωίνη — τάση που δεν ακολουθεί πλέον πτωτική πορεία

Τα στοιχεία που δημοσιοποιούνται σήμερα επιβεβαιώνουν την εκτίμηση που διατυπώθηκε από το **ΕΚΠΝΤ** στην περυσινή **Ετήσια έκθεση** για «σταθεροποίηση και όχι μείωση του προβλήματος με την ηρωίνη». Μετά την υποχώρηση των προβλημάτων από τη χρήση ηρωίνης από τα μέσα της δεκαετίας του '90 έως τις αρχές του 2000, οι δείκτες που αποκαλύπτουν τις τάσεις στη χρήση οπιοειδών (νέες αιτήσεις για θεραπεία, θάνατοι, κατασχέσεις) εξακολουθούν να παραπέμπουν σε ανησυχητικές εξελίξεις. «Παρότι δεν υπάρχουν επί του παρόντος ενδείξεις επιστροφής στην επιδημικών διαστάσεων χρήση ηρωίνης που παρατηρήθηκε κατά τη δεκαετία του '80 και του '90, το πρόβλημα υγείας και τα κοινωνικά προβλήματα που συνεπάγεται η χρήση αυτού του ναρκωτικού παραμένουν σημαντικά», δηλώνει ο **πρόεδρος του ΕΚΠΝΤ Marcel Reimen**. «Οποιαδήποτε ένδειξη ότι η κατάσταση ενδέχεται να επιδεινωθεί αποτελεί λόγο για βάσιμη ανησυχία».

Το **ΕΚΠΝΤ** εκτιμά ότι υπάρχουν 1,2 έως 1,5 εκατομμύρια προβληματικοί χρήστες οπιοειδών στην **ΕΕ** και στη **Νορβηγία**, οι περισσότεροι εκ των οποίων είναι χρήστες ηρωίνης. Νέα στοιχεία υποδεικνύουν επίσης ότι η ηρωίνη

εξακολουθεί να προσελκύει νέους χρήστες, σε μέτρια, ωστόσο, έκταση. Σύμφωνα με τα δεδομένα από τις 19 χώρες που υπέβαλαν στοιχεία, το 2007 ο συνολικός αριθμός νέων αιτήσεων για θεραπεία με κύρια ναρκωτική ουσία την ηρωίνη ήταν 6 % μεγαλύτερος από ό,τι το 2002 (βλ. Διάγραμμα TDI-1, μέρος ii). Από το 2006 έως το 2007, οκτώ χώρες ανέφεραν ότι οι χρήστες που ξεκίνησαν θεραπεία με κύρια ουσία κατάχρησης την ηρωίνη αυξήθηκαν τόσο ως αριθμός όσο και ως ποσοστό επί του συνόλου των χρηστών που ζήτησαν βοήθεια.

Την περίοδο 1990–2006, κάθε χρόνο αναφέρονταν στην Ευρώπη 6.400 έως 8.500 θάνατοι λόγω ναρκωτικών. Η πλειονότητα σχετιζόταν με τη χρήση οπιοειδών (συνήθως σε ποσοστό άνω του 85 %). Μετά από την πτωτική τάση που ακολούθησαν οι θάνατοι λόγω ναρκωτικών από το 2000 έως το 2003, τα πιο πρόσφατα στοιχεία δείχνουν αυξητική τάση. Το 2007, 13 από τις 18 χώρες που υπέβαλαν στοιχεία ανέφεραν αύξηση σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (Πίνακας DRD-2, μέρος i).

Από το 2002 έως το 2007, ο αριθμός των κατασχέσεων ηρωίνης που αναφέρθηκε στην **ΕΕ** και στη **Νορβηγία** αυξήθηκε κατά μέσο όρο κατά περίπου 4 % ετησίως. Το 2007, αναφέρθηκαν 56.000 περίπου κατασχέσεις (σε σύγκριση με 51.000 κατασχέσεις το 2006), με τον μεγαλύτερο αριθμό να καταγράφεται στο **Ηνωμένο Βασίλειο** (Πίνακας SZR-7). Παρότι η συνολική ποσότητα ηρωίνης που κατασχέθηκε στην **ΕΕ** και στη **Νορβηγία** μειώθηκε μετά το 2002, στη συνέχεια αυξήθηκε από τους 8,1 τόνους το 2006 στους 8,8 τόνους το 2007. Η **Τουρκία**, σημαντική χώρα διαμετακόμισης από την οποία η ηρωίνη εισέρχεται στην **ΕΕ**, ανέφερε το 2007 κατασχέσεις-ρεκόρ όγκου 13,2 τόνων σε σύγκριση με 2,7 τόνους το 2002 (Πίνακας SZR-8, Κεφάλαιο 6, Πίνακας 9).

Νέα στοιχεία επιβεβαιώνουν την υποχώρηση της χρήσης κάνναβης, ιδίως στους νέους

Περίπου 74 εκατομμύρια Ευρωπαίοι (15–64 ετών) έχουν δοκιμάσει κάνναβη κάποια στιγμή στη ζωή τους, ενώ περίπου 22,5 εκατομμύρια από αυτούς έκαναν χρήση τους 12 τελευταίους μήνες. Οι αριθμοί αυτοί εξακολουθούν να κατατάσσουν την κάνναβη ως την παράνομη ουσία με τη συχνότερη κατανάλωση στην Ευρώπη (Κεφάλαιο 3, Πίνακας 3). Ύστερα, όμως, από την έντονη αύξηση που σημειώθηκε στη χρήση κατά τη δεκαετία του '90 και στις αρχές του 2000, νέα ευρωπαϊκά στοιχεία επιβεβαιώνουν την πτώση της δημοτικότητας της ουσίας, κυρίως μεταξύ των νέων, ενισχύοντας την ανάλυση στην περυσινή έκθεση.

Η τάση είναι ιδιαίτερα αισθητή μεταξύ των μαθητών (15–16 ετών), όπως καταδεικνύουν οι μελέτες στο πλαίσιο του **ευρωπαϊκού προγράμματος ερευνών στον μαθητικό πληθυσμό σχετικά με το αλκοόλ και τα άλλα ναρκωτικά (ESPAD)** ⁽²⁾. Οι περισσότερες χώρες της **δυτικής Ευρώπης**, καθώς και η **Κροατία** και η **Σλοβενία**, ανέφεραν το 2007 μείωση ή σταθεροποίηση της χρήσης κάνναβης καθόλη τη διάρκεια της ζωής, μετά από την καταγραφή υψηλής επικράτησης ή ανοδικής τάσης στη μελέτη **ESPAD** για το 2003. Στις περισσότερες χώρες της **κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης**, η αυξητική τάση του 2003 μπορεί τώρα να ομαλοποιείται (μόνο η **Σλοβακία** και η **Λιθουανία** αναφέρουν αύξηση μεγαλύτερη του 3 %). Μια τρίτη ομάδα χωρών, που εντοπίζεται κυρίως στη **βόρεια και νότια Ευρώπη**, ξεχωρίζει για την εν γένει σταθερή και χαμηλή επικράτηση της χρήσης κάνναβης σε όλη τη διάρκεια της ζωής από τα μέσα έως τα τέλη της δεκαετίας του '90 και μέχρι το 2007 (Κεφάλαιο 3, Διάγραμμα 4). Στοιχεία από σχολικές έρευνες στις **ΗΠΑ** και στην **Αυστραλία** καταδεικνύουν επίσης πτωτική τάση (Εικόνα EYE-1, μέρος xii).

Ομοίως, για την περίοδο 2002-2007 τα διαθέσιμα στοιχεία παραπέμπουν σε σταθεροποίηση ή υποχώρηση της τάσης όσον αφορά τη χρήση κάνναβης τους 12 τελευταίους μήνες από νεαρούς ενήλικες (15–34 ετών) (Διάγραμμα GPS 4, μέρος ii). Ωστόσο, οι αριθμοί των ατόμων που κάνουν τακτική και συχνή χρήση κάνναβης στην Ευρώπη είναι λιγότερο ενθαρρυντικοί. Έως και 2,5 % των νεαρών Ευρωπαίων θα μπορούσε να κάνει χρήση κάνναβης σε καθημερινή βάση, γεγονός που αποτυπώνει το μεγάλο τμήμα του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο και που ενδεχομένως να αναγκαστεί να καταφύγει σε βοήθεια. Μεταξύ των καινοτόμων προσεγγίσεων αντιμετώπισης που εστιάζουν σε αυτόν τον πληθυσμό είναι οι διαδικτυακές θεραπευτικές παρεμβάσεις, για τις οποίες το **ΕΚΠΝΤ** εκτόνησε μια πρώτη ευρωπαϊκή επισκόπηση το 2009 ⁽³⁾.

Η πολλαπλή χρήση ουσιών αυξάνει τους κινδύνους και περιπλέκει τη θεραπεία

Σύμφωνα με την έκθεση, «τα πρότυπα πολλαπλής χρήσης ουσιών είναι σήμερα ευρέως διαδεδομένα στην Ευρώπη, ενώ η συνδυασμένη χρήση διαφορετικών ουσιών προκαλεί ή περιπλέκει τα περισσότερα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε». Παράλληλα με την έκθεση δημοσιεύεται σήμερα και η ειδική επισκόπηση *Πολλαπλή χρήση*

ουσιών: πρότυπα χρήσης και τρόποι αντιμετώπισης⁽⁴⁾, η οποία σκιαγραφεί μια εικόνα της συμπεριφοράς αυτής σε μαθητές (15–16 ετών), νεαρούς ενήλικες (15–34 ετών) και προβληματικούς χρήστες ναρκωτικών ουσιών.

Μεταξύ των μαθητών (15–16 ετών) που ερωτήθηκαν σε 22 χώρες, 20 % ανέφερε χρήση αλκοόλ και τσιγάρων κατά τον περασμένο μήνα, 6 % χρήση κάνναβης με αλκοόλ και/ή τσιγάρα και 1 % χρήση κάνναβης με αλκοόλ και/ή τσιγάρα συν μία ακόμη ουσία (έκσταση, κοκαΐνη, αμφεταμίνες, LSD ή ηρωίνη). Από έρευνες προκύπτει ότι η πολλαπλή χρήση ουσιών από μαθητές μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο τοξικής επίδρασης καθώς και τα χρόνια προβλήματα υγείας σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής τους. Οι στρατηγικές που στοχεύουν στο περιβάλλον στο οποίο τα νεαρά άτομα κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών και αλκοόλ (π.χ. επιβολή νομοθεσίας για τα ναρκωτικά και το αλκοόλ, κατευθυντήριες γραμμές για ασφαλέστερο κλάμπινγκ) εμφανίζονται αποτελεσματικές για την προστασία της υγείας σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης.

Στους νεαρούς ενήλικες (15–34 ετών), η πολλαπλή χρήση ουσιών απηχεί πιο παγιωμένα πρότυπα χρήσης ουσιών και μπορεί να συνδεθεί με αυξημένους κινδύνους. Τα άτομα αυτής της ηλικιακής ομάδας που έκαναν τακτική ή εντατική χρήση αλκοόλ ήταν δύο έως έξι φορές πιθανότερο, σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό, να είχαν κάνει χρήση κάνναβης τους 12 τελευταίους μήνες και δύο έως εννέα φορές πιθανότερο να είχαν κάνει χρήση κοκαΐνης κατά την ίδια χρονική περίοδο.

Η πολλαπλή χρήση ουσιών είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στους προβληματικούς χρήστες και μπορεί να επιδεινώσει την ήδη επιβαρυσμένη υγεία τους, οδηγώντας τους σε ριψοκίνδυνες συμπεριφορές με σοβαρές επιπτώσεις (π.χ. θανατηφόρα υπερβολική δόση). Από πρόσφατη ανάλυση των δεδομένων από 14 χώρες προέκυψε ότι περισσότεροι από τους μισούς χρήστες (57 %) που ξεκίνησαν θεραπεία ανέφεραν τουλάχιστον μία ακόμη προβληματική ναρκωτική ουσία εκτός της κύριας ουσίας για την οποία αναζητήσαν βοήθεια. Στις τοξικολογικές αναλύσεις μετά από θανατηφόρες υπερβολικές δόσεις (ως επί το πλείστον ηρωίνης) ανιχνεύεται συνήθως η παρουσία περισσότερων της μίας ουσιών, γεγονός που υποδεικνύει ότι μεγάλο ποσοστό των συγκεκριμένων θανάτων σχετίζονται ενδεχομένως με πολλαπλή χρήση ουσιών.

Παρότι τα εξειδικευμένα προγράμματα εξακολουθούν να είναι λιγοστά, οι υφιστάμενες παρεμβάσεις όπως οι θεραπείες υποκατάστασης οπιοειδών και συντελεστικής ενίσχυσης, εμφανίζουν θετικά αποτελέσματα στον περιορισμό της πολλαπλής χρήσης ουσιών. Η διαχείριση της πολλαπλής χρήσης ουσιών στους προβληματικούς χρήστες παραμένει σύνθετο εγχείρημα και αποτελεί πρόκληση για τους επαγγελματίες θεραπευτές στον τομέα της παροχής υπηρεσιών θεραπείας.

Αλκοόλ, μια κρίσιμη παράμετρος στο πρόβλημα χρήσης ουσιών στην Ευρώπη

«Καθοριστικός παράγοντας του προβλήματος της χρήσης ουσιών στην Ευρώπη είναι η συνακόλουθη κατανάλωση αλκοόλ», δηλώνεται στην έκθεση, η οποία υπογραμμίζει ότι σχεδόν σε όλα τα σχήματα πολλαπλής χρήσης ναρκωτικών διαπιστώνεται η παρουσία αλκοόλ. Από την τελευταία μελέτη **ESPAD** προέκυψε ότι ποσοστό 43 % των μαθητών που ερωτήθηκαν το 2007 ανέφερε «βαριά επεισοδιακή κατανάλωση αλκοόλ» (πέντε ή περισσότερα ποτά ανά περίπτωση) κατά τις προηγούμενες 30 ημέρες. Η αύξηση που καταγράφηκε σε αυτού του είδους τη συμπεριφορά με βάση τις μελέτες από το 2003 έως το 2007 ήταν ιδιαίτερα αισθητή μεταξύ των κοριτσιών, με την επικράτηση να αυξάνεται από 35 % σε 42 %. Η άμετρη κατανάλωση αλκοόλ συνδυάζεται συνήθως με τη χρήση ναρκωτικών ψυχαγωγικής χρήσης, γεγονός που αυξάνει τους κινδύνους αρνητικών επιδράσεων στα νεαρά άτομα.

«Τα άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα με μία μόνο ουσία αποτελούν όλο και περισσότερο την εξαίρεση και όχι τον κανόνα», δηλώνει ο **διευθυντής του ΕΚΠΝΤ Wolfgang Götz**. «Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ευρώπη με τα ναρκωτικά πηγάζει ολοένα και περισσότερο από τη συνδυασμένη χρήση διαφορετικών ψυχοτρόπων ουσιών, τόσο νόμιμων όσο και παράνομων. Η πραγματικότητα αυτή όχι μόνο οδηγεί σε περισσότερα αρνητικά αποτελέσματα, αλλά αποτελεί πρόκληση και για τις υπηρεσίες απεξάρτησης οι οποίες καλούνται να ανταποκριθούν σε ένα πιο σύνθετο σύνολο αναγκών. Επιπλέον, οι πολιτικές μας θα πρέπει να αντανakλούν το γεγονός ότι η συνδυασμένη χρήση ναρκωτικών με αλκοόλ έχει αναδειχθεί σε κεντρικό στοιχείο των προβλημάτων με τα οποία είμαστε αντιμέτωποι σήμερα».

Σημειώσεις

⁽¹⁾ Πολλαπλή χρήση ουσιών — η ταυτόχρονη ή διαδοχική χρήση διαφορετικών νόμιμων και παράνομων ουσιών.

⁽²⁾ Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ερευνών στον μαθητικό πληθυσμό σχετικά με το αλκοόλ και τα άλλα ναρκωτικά (ESPAD). Μελέτες που διενεργήθηκαν το 1995, το 1999, το 2003 και το 2007. Βλ. <http://www.emcdda.europa.eu/themes/young-people>

⁽³⁾ Βλ. Insights No 10 στη διεύθυνση <http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights>

⁽⁴⁾ Βλ. «Επιλεγμένο θέμα» για την πολλαπλή χρήση ουσιών. Επίσης σήμερα δημοσιεύεται το «Επιλεγμένο θέμα» *Αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά: καταδικαστικές αποφάσεις και άλλες ποινές*. Αμφότερα συνοδεύονται από πολύγλωσση περίληψη και διατίθενται στην αγγλική γλώσσα στη διεύθυνση <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην *Ετήσια έκθεση 2009* αφορούν το 2007 ή το τελευταίο έτος για το οποίο διατίθενται στοιχεία.

Τα διαγράμματα και οι πίνακες στους οποίους γίνεται αναφορά στο παρόν δελτίο Τύπου παρατίθενται στο Δελτίο Στατιστικών Στοιχείων 2009: <http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Πληροφορίες σχετικά με όλες τις *Ετήσιες εκθέσεις*, τα δελτία Τύπου, τις υπηρεσίες και τις εκδηλώσεις διατίθενται στη διεύθυνση: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος των ναρκωτικών

Το κεφάλαιο 2 της *Ετήσιας έκθεσης* παρέχει μια επισκόπηση των τρόπων αντιμετώπισης του προβλήματος των ναρκωτικών στην Ευρώπη σήμερα. Η επισκόπηση αυτή καλύπτει τους τομείς της πρόληψης, της θεραπείας, της μείωσης της βλάβης, της κοινωνικής επανένταξης και της επιβολής της νομοθεσίας περί ναρκωτικών. Ενότητες με αντικείμενο τους τρόπους αντιμετώπισης περιλαμβάνουν και τα επόμενα κεφάλαια που εστιάζουν στις επιμέρους ουσίες.